

Yttrande över remiss SOU 2021/59 Innovation som drivkraft - från forskning till nytta

Högskolan Kristianstad Holding AB (HKR Holding AB) har fått möjligheten att svara på Innovationsstödsutredningens betänkande Innovation som drivkraft – från forskning till nytta, SOU 2020:59. Vi har valt att lämna några övergripande kommentarer och i övrigt avgränsat vårt svar till de frågor som vi anser mest aktuella.

Övergripande kommentarer

HKR Holding AB välkomnar och ställer sig positiv till utredningens förslag om ökad satsning på lärosätensnära innovation, en breddad syn på nyttiggörande samt att tydligare inkludera studenterna i innovationsarbetet. Utredningens förslag att öka den finansiella satsningen på lärosätenas innovationsstöd är också logisk inte minst ur perspektiven nationell tillväxt och hållbarhet.

Utredningen kompletterar Riksrevisionens granskningsrapport, Holdingbolag vid lärosätena – brister i styrning och förvaltning (RIR 2020:4). Utöver de brister i styrning och förvaltning som Riksrevisionen lyfter fram, adresserar utredningen även problematiken med bristande kapitalförsörjning till holdingbolagen och ojämn tillgång till innovationsstöd över landet. HKR Holding AB vill särskilt lyfta vikten av en nära koppling mellan lärosätets unika verksamhet, holdingbolaget och de lokala förutsättningarna i det omgivande samhället och stödjer därför inte förslaget att bilda ett centraliserat finansieringsbolag. Vi stödjer inte heller förslaget att finansiera reformerna genom en omfördelning av forskningsresurser som så väl behövs för att stödja fri forskning och förstärka forskningen inom de stora utbildningsområdena.

Nyttiggörandebegreppets breddande

6.1 Högskolornas nyttiggörandeuppdrag breddas och förtydligas

HKR Holding AB **stödjer** förslagen om ett utvidgat nyttiggörandebegrepp och förtydligande av uppdraget. Vi ställer oss vidare positiva till att kunna inkludera anställda och studenter upp till två år efter att de har lämnat högskolan, något som framför allt underlättar för alumner att fortsätta utveckla de idéer som har tagits fram under utbildningstiden.

6.2 Ansvaret för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse

HKR Holding AB **stödjer** förslaget att högskolestyrelsen ska besluta om övergripande frågor rörande holdingbolaget såsom ägardirektiv, uppdragsmål, uppföljning av verksamheten och nominering av ledamöter i bolagets styrelse, något som redan idag sker vid HKR.

HKR Holding AB **stödjer** även förslaget att det *strategiska* arbetet med nyttiggörande bör ligga på högskolestyrelsen, men ställer oss däremot **tveksamma** till att högskolestyrelsen ska besluta om de närmare operativa formerna för nyttiggörandearbetet vid lärosätet. Nyttiggörande ska vara en integrerad del av lärosätets verksamhet och berör snarare den interna organisationen som högskolan själv bör råda över, i linje med lärosätets autonomi.

Steg mot mer effektivt nyttiggörande

7.2 Uppföljning och utvärdering för åiterrapportering och ökat lärande

HKR Holding AB **stödjer** utredningens åsikt att det finns behov av tydligare och mer enhetlig rapporteringsprocess. HKR Holding AB vill samtidigt lyfta fram **riskan** för att det blir en ytterligare pålaga i en redan omfattande granskningsverksamhet av högskolesektorn och det är därför viktigt att en sådan process är resurseffektiv och leder till ständiga förbättringar. HKR Holding AB ser gärna att rapporteringen koordineras centralt på lämplig enhet vid Regeringskansliet med kompetens och erfarenhet av bolagsrapportering och styrning och skulle välkomna en utsedd kontaktperson att föra dialog med i frågor som rör holdingbolaget.

HKR Holding AB **stödjer inte** förslaget att uppdra åt Vinnova att utvärdera lärosätets arbete med nyttiggörande. Innovation och nyttiggörande är integrerade delar av utbildning och forskning. Den ordning som föreslås av utredaren riskerar leda till att lärosätena återigen börjar hantera uppdraget som en "tredje uppgift" som sker vid sidan om huvuduppdraget, vilket vore mycket olyckligt. Förslaget med att Vinnova både agerar finansiär och utvärderare kan dessutom bli problematisk. I den lärosätesgranskning som UKÄ återkommande genomför ingår samverkan som en integrerad aspekt av forskning och utbildning. På liknande sätt skulle även nyttiggörande och innovation kunna ingå, för att på så vis stärka integreringen i lärosätets övriga uppdrag.

HKR Holding AB **stödjer** förslaget att holdingbolagens verksamhet ska redovisas som särskild del i den återkommande forskningspropositionen. HKR Holding AB **stödjer dock inte** förslaget att holdingbolagets årsredovisning biläggs högskolans årsredovisning eftersom tidsfönstret för dessa redovisningar skiljer sig åt.

7.3 Högskolor tilldelas innovationskontor

HKR Holding AB **stödjer** förslaget om att innovationskontorens uppdrag breddas och att dessa får utökade anslag. En förväntan på regionalt samarbete är också positiv så att mindre lärosäten fortsatt kan ta del av den kompetens som finns vid ett större lärosätes innovationskontor. Vi vill samtidigt poängtera att de lärosäten som är kopplade till ett innovationskontor behöver en grundläggande finansiering för att möjliggöra att innovationskompetensen vid lärosätet upprätthålls. Vi föreslår därför även att en öronmärkt summa direkt tillfaller de lärosäten som är anknutna till ett innovationskontor.

HKR Holding AB **stödjer** förslaget att öka tilldelningen av medel till det akademiska innovationsstödet. Finansieringen förutsätts dock ske genom nya anslag och inte via omfördelning av forskningsanslag som utredningen föreslår. Att ta medel från forskningen är direkt kontraproduktivt för både forskning och den innovationsstödjande verksamheten.

HKR Holding AB **stödjer** förslaget om ökad satsning på VFT förutsatt att det finansieras med nya anslag och inte via befintligt forskningsanslag. Verifieringsmedlen bör skötas på samma

sätt som idag, dvs via respektive holdingbolag, för att möjliggöra bästa möjliga medelsutnyttjande.

7.4 Genom tematiska satsningar kan Sverige kraftsamla

HKR Holding AB *stödjer inte* förslaget om tematiska innovationsuppdrag. Det finns en betydande risk att detta främst blir till en destruktiv kapplöpning och kan dessutom verka demoraliserande för motsvarande forskningssatsningar på lärosäten som inte blir "utvalda" till en sådan tematisk satsning. Det är i stället mer önskvärt att styra mot samverkan mellan de lärosäten som har liknande excellensområden.

Stödfunktioner och lärande

8.1 Ett mer strategiskt arbete om immateriella rättigheter

HKR Holding AB *stödjer* förslaget att ta fram högskolespecifika strategier för hantering av immateriella tillgångar, liksom förslaget att öka kunskapen om immaterialrättsliga frågor.

8.2 Inrättande av ett nationellt center för entreprenörskap

HKR Holding AB *stödjer inte* förslaget om inrättandet av ett nationellt centrum för entreprenörskap. Lärosätena är integrerade i regionala ekosystem med specifika utmaningar och förutsättningar, vilket kräver platskunskaper och geografisk förståelse. Vi ser däremot gärna en ökad satsning på entreprenörskap och utökat samarbete i form av utvecklade nätverk mellan lärosätena och existerande kompetenscentra.

8.3 – 8.4 Arbetsgivarverket ska kartlägga rörlighet samt kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

HKR Holding AB *stödjer* förslagen att kartlägga hinder för individrörlighet och för nyttiggörande och välkomnar möjligheterna till ökad rörlighet mellan akademien och näringsliv/offentlig sektor.

8.5 Forskningsrådets och stiftelsernas bidrag för nyttiggörande

HKR Holding AB *stödjer* förslaget att forskningsråden får ett ökat uppdrag mot nyttiggörande, men ser samtidigt att det finns en risk att nyttiggörandeaspekten får alltför stor tyngd, då detta möjligen skulle kunna begränsa forskning som är av grundforskningskaraktär. Det kräver även en bred syn på nyttiggörande som även omfattar implementering av kunskap inom offentlig sektor, exempelvis inom skola och vård.

Holdingbolagen som verktyg för ökat nyttiggörande och fler innovationer

9.1 Förslag för fler holdingbolag med ökad autonomi

HKR Holding AB *stödjer* förslaget att underlätta för de lärosäten som idag inte har holdingbolag att kunna bilda och etablera sådana. Detta förutsätter dock att dessa kan finansieras direkt genom statliga anslag och/eller genom donationsmedel.

HKR Holding AB *stödjer* även förslaget att ge lärosätena rådighet att själva kunna tillskjuta anslagsmedel till holdingbolagens investerings- och uppdragsverksamhet, men som tidigare påpekats bör inte detta ske genom en omfördelning av forskningsanslaget.

9.2 Holdingbolagens nya syfte, styrning och återrapportering

HKR Holding AB **stödjer** förslaget att holdingbolagen får ett samhällsuppdrag och att de ska bedriva en verksamhet med ekonomiska mål som beslutas av lärosätets styrelse. Vi vill dock betona vikten av att holdingbolagen ska bedrivas på affärsmässiga grunder snarare än att fokusera på vinstmaximering och avkastningskrav. Vinster i form av regional utveckling och mervärde för lärosätet är viktiga och betydelsefulla variabler som inte med självklarhet går att mäta med strikt ekonomiska mått.

HKR Holding AB **stödjer**, i linje med Riksrevisionens granskning, förslaget att anställd vid lärosätet inte **bör** vara ordförande i bolagets styrelse för att förhindra att potentiella jävssituationer kan uppstå. Styrelseordförande har en särställning i ett aktiebolag och bör därför ha betydande affärsmässig kompetens. HKR Holding AB stödjer därför utredningens förslag om att holdingbolagets styrelseordförande kan hämtas utanför lärosätet.

Däremot **stödjer inte** HKR Holding AB förslaget att anställd vid lärosätet inte kan vara vice ordförande. Vi bedömer vidare att det är av vikt att anställda vid lärosätet är representerade i styrelsen, men att detta måste bedömas utifrån kompetens och med hänsyn till eventuellt jäv. Vi bedömer dock att lärosätet har kompetens att säkerställa bästa möjliga sammansättning av styrelsen för att uppnå holdingbolagets mål.

HKR Holding AB **stödjer** och välkomnar förslaget att ledamöter i holdingbolagens styrelser erbjuds utbildning i Regeringskansliets regi.

9.3 Nytt gemensamt bolag möjliggör kraftsamling

HKR Holding AB **stödjer inte** förslaget att bilda ett gemensamt nationellt bolag det s.k. "Finansieringsbolaget" för tidiga investeringar i akademiska innovationer. Fysisk närhet mellan bolag, innovationsstöd och forskning är en starkt bidragande faktor till ett stort idéflöde, hög kvalitet i stödet, och effektiva processer. Dessutom skiljer sig de lokala förutsättningarna väsentligt mellan olika regioner, vilket innebär att närhet till och kännedom om det lokala näringslivet samt kulturer och miljöer är avgörande. Ett centraliserat nationellt bolag riskerar att motverka den nödvändiga möjligheten att delta i de lokala delarna av innovationssystem där innovationer faktiskt genereras. Vi ser även att en centralisering skulle innebära en betydande risk att vi förlorar såväl anställda och studenter som lokala investerare. Det är därför av större vikt att värna om och utveckla fungerande lokala holdingbolag.

Om förslaget genomförs förlorar holdingbolaget sitt lokala investeringsmandat och på kort sikt även den lokala kompetensen och erfarenheten av att investera i tidiga och lärosätenära innovationsprojekt. Detta leder i sin tur till ett minskat projektflyde, något som vi som holdingbolag vid ett mindre lärosäte är starkt beroende av.

Det finns även en risk att en centralt samlad investeringsverksamhet kommer att minska lärosätenas autonomi och nyttiggörandekapacitet. HKR Holding AB föreslår i stället att holdingbolagen tillförs nytt ägarkapital för att utveckla och förstärka den lokala och regionala investeringsförmågan i tidiga akademiska projekt.

De utmaningar som utredningen pekar på avseende likvärdighet kan sannolikt lösas genom utökad stöd mellan holdingbolagen, där exempelvis FUHS skulle kunna få en viktig roll i att samordna stödet till de holdingbolag som är i uppstartsfas eller behöver annat stöd från de holdingbolag som fungerar väl. Likaså skulle innovationskontor och holdingbolag i ökad

omfattning kunna samverka för att sprida, och tillgängliggöra, den kunskap i dessa frågor som har byggts upp inom respektive organisation.

Vi ser även att ett nationellt finansieringsbolag riskerar att minska möjligheterna för lärosätet att driva och ta ansvar för sitt nyttiggörande. Det skulle också innebära en tydlig försämring för det regionala ekosystemet i södra Sverige samt för Sverige som innovationsland.

Kristianstad 2021-04-28

På uppdrag av Högskolan Kristianstad Holding AB

Anna-Karin Edberg, styrelseledamot

Vicerektor för forskning och samverkan vid Högskolan Kristianstad